

Talepapir

20. november 2018

Samråd i Finansudvalget den 20. november 2018

Spørgsmål J

Mener ministeren, at det er nødvendigt for at undgå besparelser på velfærden i fremtiden, at kommunerne får løftet deres økonomi, så de kan følge med den demografiske udvikling, der betyder et stigende udgiftsbehov som følge af flere børn og flere ældre, jf. ministerens udtalelser i til Jyllands Posten den 21. juli 2018, hvor ministeren blandt andet udtalte følgende ”De næste 10 år ud i fremtiden mener jeg, at den offentlige sektor skal have en gradvis vækst”?

Svar

--- Det talte ord gælder ---

- Tak, formand, og tak for invitationen til samråd.
- Da de to samrådsspørgsmål minder meget om hinanden, har økonomi- og indenrigsministeren og jeg aftalt, at jeg lægger ud med besvarelse af samrådsspørgsmål J, og økonomi- og indenrigsministeren efterfølgende besvarer samrådsspørgsmål I.
- Det betyder, at jeg kan gå mere lige på sagens kerne:
 - Ja – jeg mener, at den demografiske udvikling, der særligt betyder et stigende antal ældre borgere, stiller nye krav til den offentlige sektor.
 - Ja – det vil sige, at den offentlige sektor skal blive endnu bedre til få mere ud af ressourcerne, således at vi fortsat kan levere en velfærd til borgerne af høj kvalitet.

- Ja – dele af den offentlige service skal have en gradvis vækst, således at vi bl.a. kan udbygge et sundhedsvæsen af højeste kvalitet og fastholde en værdig pleje og omsorg for vores ældre borgere i kommunerne.
- Sagt med andre ord er god velfærd et resultat af, *hvor mange* ressourcer vi bruger, men ikke mindst også, *hvordan* vi bruger dem og på *hvad*.
- Derfor planlægger vi i regeringen med en moderat vækst i de offentlige udgifter, hvor vi prioriterer ressourcerne aktivt og ansvarsfuldt.
- Vi prioriterer de områder, hvor vi mener, at udgiftsbehovet er størst, og hvor vi mener, at vi får mest for skatte-kronerne.
- For det er samtidig vores holdning, at vi ikke blindt skal lade vores politik styre af regneark og fremskrivninger og kaste penge ud i den offentlige sektor alene baseret på befolkningsudviklingen.
- Tværtimod er det vores opgave at tage et aktivt ansvar for at prioritere på tværs og sikre, at borgerne får mest muligt ud af skatte-kronerne.
- Med det på plads så kan jeg vel mere eller mindre afslutte min tale. Der er dog en række misforståelser i præmissen for dette samråd og i Socialdemokratiets ensidige tilgang til debatten om konsekvenserne af den demografiske udvikling, som jeg gerne vil adressere.

Del 1 – Den demografiske udvikling og produktivitet

- Lad mig starte med Socialdemokratiets fortolkning af det demografiske træk.

- Der er ingen tvivl om, at den offentlige sektor står over for en udfordring, når man kigger på den demografiske udvikling.
- Frem mod 2025 vil der være cirka 90.000 flere ældre borgere over 80 år og godt 50.000 flere små børn (0-5 år).
- Alle disse borgere skal naturligvis kunne nyde godt af velfærdssamfundets ydelser som dagtilbud af høj kvalitet og en værdig og omsorgsfuld ældrepleje.
- Det lægger et pres på dele af den offentlige sektor, hvilket understreger behovet for at forny og skabe en bedre resourceanvendelse i den offentlige service, så borgerne får mere service for skattekrone.
- Da vi forhandlede rammerne om kommunernes økonomi i sommer, kaldte KL's formand udfordringen for velfærdssamfundets Alpe d'Huez, hvor stigningen i antallet af ældre udgør det bjerg, som vores velfærdssamfund skal bestige i de kommende år.
- Det er en vanskelig opgave, men som jeg dog kan se både i Tour de France og fra venner, der har prøvet det, så kan både professionelle og amatører godt løse opgaven, hvis de forbereder sig.
- Lad mig understrege, at opgørelsen af det demografiske træk er en rent mekanisk beregning, der er baseret på beregningstekniske antagelser og fremskrivninger til brug for en langsigtet økonomisk holdbarhedsberegning.
- Det vil sige, at det udgør et beregningsteknisk skøn, som kan anvendes, når Finansministeriet laver mellemfristede fremskrivninger.

- Opgørelsen kan med andre ord give en pejling af bjergets samlede størrelse på lang afstand. Det siger derimod ikke meget om, hvordan vi kommer frem til det næste hårnålesving.
- Opgørelsen er nemlig ikke tiltænkt beregninger af det konkrete udgiftstræk i enkelte år og er heller ikke udtryk for udgifter, der skal findes konkret finansiering til.
- Det skyldes blandt andet, at der i beregningen af det demografiske træk ikke tages højde for de fremtidige produktivetsforbedringer i den offentlige sektor, som gør det muligt at levere en bedre service til borgerne.
- Det vil bl.a. sige, at der ikke tages højde for den nye teknologi, som kan ændre den måde den offentlige sektor leverer på. Det skyldes helt konkret, at der tages udgangspunkt i enhedsudgifter i senest afsluttede regnskabsår.
- Hvis vi bliver i cykelanalogien, vil det sige, at der ikke tages højde for, at racercyklerne hvert år bliver lettere, at gearskiftene kører mere smidigt, eller at cykelhjelmene bliver mere aerodynamiske.
- Tilsvarende tages der ikke højde for, at vi kan tilrettelægge arbejdet smartere og organisere den offentlige sektor bedre.
- I cykelverdenen vil det svare til, at der ikke tages højde for, at cykelholdet samarbejder, at rytterne bliver bedre til at disponere deres kræfter, og at vi har fået større viden om betydning af kost og træning.
- De løbende forbedringer i produktivitet har selvsagt en væsentlig betydning for omkostninger og effekt.

* * *

- Det er ganske vanskeligt at opgøre den egentlige effekt af produktivetsforbedringer i den offentlige sektor.
- Men Danmarks Statistik har, hvad de kalder et ”indledende grundlag” til at beregne produktiviteten i den offentlige sektor.
- De opgør realvæksten i det offentlige forbrug ved *output*-metoden, som måler udviklingen i mængden af serviceydelser, der bliver produceret i den offentlige sektor.
- Det vil eksempelvis sige udviklingen i antal elevtimer i folkeskolen, antal institutionspladser i dagtilbud eller antallet af knæoperationer på hospitalerne.
- Hvis man sammenligner *output* med tilførslen af ressourcer til det offentlige forbrug – det vil sige *input* – kan man se, at produktionen af serviceydelser vokser hurtigere end mængden af ressourcer, der tilføres.
- Det illustrerer, at den offentlige sektor hvert år bliver bedre til at udnytte de tilførte ressourcer.
- Det peger altså i retning af, at de demografiske udfordringer, som den offentlige sektor står over for, kan modgås gennem en bedre ressourceudnyttelse – det vil sige øget produktivitet – fremfor ukritiske udgiftsstigninger.

* * *

- Oveni dette kommer hele spørgsmålet om kvaliteten og effekten af det arbejde, som leveres i den offentlige sektor.

- For i sidste ende er det væsentligste ikke, hvor mange ressourcer der anvendes, men det er derimod afgørende, at dagtilbuddene fremmer børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Sagt med andre ord, så risikerer Socialdemokratiets anvendelse af det demografiske træk i udgiftspolitikken at føre til et unuanceret og pessimistisk udgangspunkt om, at vi ikke kan indrette den offentlige sektor mere produktivt.

Del 2 – Rammerne for kommunernes økonomi

- Det leder mig hen til min anden pointe: den kommunale serviceramme udgør i 2019 mere end 250 mia. kr.
- Socialdemokratiet burde interessere sig mere for, hvordan vi får mest muligt ud af skattekroneerne, i stedet for at fokusere på, om der tilføres 0,X eller 0,Y pct. mere i de enkelte år.
- Det vil være en langt mere konstruktiv diskussion, hvis Socialdemokratiet med andre ord kiggede mere på den store kage på 250 mia. kr. og mindre på det tynde lag glassur, som tilsættes hvert år.
- Den opgave er man nødt til at tage på sig, når man har ansvaret for halvdelen af det offentlige forbrug. Det gør vi i regeringen, og det oplever jeg sådan set også, at alle landets kommuner gør.
- Når jeg er på besøg i kommunerne, hører jeg om det meget imponerende arbejde, som udføres lokalt for at skabe en bedre udnyttelse af ressourcerne. Kommunerne arbejder hver dag for at levere mere service for de samme penge til gavn for deres indbyggere.

- Det er ofte indsatser, hvor faglighed og en klog ressource-anvendelse går hånd i hånd. Lad mig blot nævne et par eksempler:
 - Kommunerne har øget fokus på rehabilitering i ældreplejen, som hjælper de ældre borgere til at fastholde evnen til at være herre i eget liv og klare flere ting i hverdagen.
 - Kommunerne har på baggrund af reformen af førtidspension og fleksjob vendt udviklingen på beskæftigelsesområdet, så færre ender på varig passiv forsørgelse, mens flere får tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed adgang til at forsørge sig selv.
 - Kommunerne har sat fart på inklusionen af elever med særlige behov i fællesskabet og den almindelige undervisning i folkeskolen.
- Virkeligheden ude i kommunerne er for at sige det mildt afkoblet fra den boble på Christiansborg, som Socialdemokratiet synes at leve i. Socialdemokratiets opfattelse af, at vi ikke kan få mere service ud af skattekroneerne, er simpelthen ude at trit med virkeligheden.

* * *

- Hvis vi nu endelig skal snakke om glassuren, så er der vist behov for, at Socialdemokratiet får fakta på plads. Lad mig derfor fortælle hr. Magnus Heunicke og hr. Benny Engelbrecht, at denne regering løbende har tilført flere ressourcer til den kommunale sektor.

- Vi har senest med aftalen om kommunernes økonomi for 2019 prioriteret et markant løft til styrket velfærd på 1,7 mia. kr. i forhold til det kommunale udgiftsloft for 2019.
- Derudover er regeringen og KL enige om, at der kan målrettes 0,6 mia. kr. til kommunal velfærd, som er frigjort inden for rammerne af kommunernes eksisterende økonomi. Det betyder, at den borgernære kernevelfærd i kommunerne løftes med i alt 2,3 mia. kr. i 2019 i forhold til 2018.
- Det er det største løft, som er givet, siden sidst vi var i regering i 2011. Det skaber gode rammer for vores velfærd.
- Og det står i skærende kontrast til de år, hvor Socialdemokratiet havde magten. Her blev de aftalte serviceudgifter sat ned med adskillige milliarder kroner.
- Vi har – siden folketingsvalget – samlet set løftet kommunernes serviceudgifter med mere end 2 mia. kr.
- Dels i de årlige økonomiaftaler. Dels har vi hvert år prioriteret betydeligt løft til kommunerne som led i finanslovsforhandlingerne:
 - Vi har blandt andet afsat en værdighedsmilliard til en mere værdig ældrepleje og et klippekort til ca. 1/2 times mere hjælp hver uge til alle ældre på plejehjem.
 - Med finansloven for 2018 afsatte vi blandt andet 2 mia. kr. til flere varme hænder på vores plejehjem og i hjemmeplejen frem mod 2021.
 - Endelig har vi med vores finanslovsforslag for 2019 afsat 750 mio. kr. årligt i perioden 2019-2022, som målrettes børn, ældre og sundhed.

- Hertil kommer, at regeringen og KL løbende arbejder for, at vi får mere og bedre velfærd for de ca. 250 mia. kr., der hvert år bliver brugt på service i kommunerne. Det handler bl.a. om at frigive ressourcer inden for de eksisterende rammer.
- Dermed har kommunerne fået markant bedre forudsætninger for at prioritere den borgernære velfærd i form af bl.a. en værdig ældrepleje og gode dagtilbud.
- Det hører man ikke meget til. Hverken når man lytter til oppositionen eller debatten som helhed. Men faktum er, at der i dag er flere penge til service i kommunerne end på det tidspunkt, hvor vi overtog regeringsmagten.

Afslutning

- Lad mig runde af, hvor vi startede. Den demografiske udvikling sætter nye krav til den offentlige sektor, som vi skal tage hånd om.
- Det er en opgave, som vi kan og skal løse uden at sætte ansvarligheden i den offentlige sektor over styr.
- Derfor vil jeg gerne appellere til, at spørgerne hæver ambitionerne for prioriteringen af ressourcerne i vores samfund og nuancerer debatten om den demografiske udvikling.
- Det er væsentligt, at vi får kigget på ikke bare, hvor meget vi bruger, men også, hvad vi bruger pengene til, og hvordan vi bruger pengene.
- Tak for ordet.